

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важке положення, в якому останнім часом опинився аграрний сектор країни, зумовлене низкою чинників. Політична криза призвела до дестабілізації процесу реформування та модернізації аграрного ресурсного потенціалу. Основними причинами зниження наукоємності аграрної галузі стали: фінансова та організаційно-економічна слабкість сучасних товаровиробників, незатребуваність ними наукових розробок; відсутність налагодженого механізму реалізації наукових розробок у виробництві; нерозвиненість інформаційно-сервісної сфери на сільськогосподарських підприємствах; недостатня державна підтримка аграрної науки; старіння наукових і науково-педагогічних кадрів. Нині рівень державної підтримки підвищення рівня ефективності аграрного виробництва, стимулювання реалізації ресурсо- та енергозберігаючих технологій, освоєння поновлюваних джерел енергії не є достатнім. Основою вирішення зазначених проблем має стати формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Для органів державної влади актуальним є стримання процесів падіння аграрного виробництва, підтримка вітчизняного товаровиробника та забезпечення ринку належною конкурентоспроможною продукцією. Зазначене є можливим на основі реалізації одного з найважливіших стратегічних напрямків, а саме – за допомогою впровадження у виробництво інновацій. Особливе значення надається інформаційному забезпеченню напрямів діяльності, пов'язаних із створенням інноваційної економіки, нових технологічних процесів і продуктів в аграрному виробництві, реалізацією технологій і пріоритетних напрямів розвитку науки, що дають змогу здійснити модернізацію технології, підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва та інвестиційну привабливість галузі.

Розвиток системи державного регулювання аграрної сфери сьогодні характеризується наявністю суттєвих протиріч між потужним ресурсним і відносно слабким її виробничим потенціалом. Ступінь розробленості проблеми визначається помітним інтересом дослідників до наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Основні положення сучасних теорій наукового забезпечення розвитку аграрного ресурсного потенціалу викладені в працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених: М. І. Абрамика, І. В. Агеєвої, Л. О. Басанської, А. М. Білоченко, Г. І. Бодака, К. В. Бондаревської, А. В. Буряка, Л. М. Васильєвої, О. Є. Веселовської, К. Б. Волощука, Я. О. Голобородько, І. В. Гончаренко, Є. М. Данкевича, М. Я. Дем'яненка, Л. Е. Дяченка,

О. О. Євсєєвої, А. В. Єрємеєвої, О. М. Загурського, Ю. Є. Кирилова, Н. І. Климаш, І. В. Колокольчикової, О. Г. Коркішко, О. В. Кот, О. О. Красноруцького, К. М. Кудака, Н. М. Левченко, Г. Є. Мазнева, О. І. Мельника, Л. Д. Тулуша, Я. А. Федоренко, Т. І. Хомуляка, І. В. Чехової та інших.

Аналізу проблем державного регулювання аграрної сфери сучасної української держави присвячено праці провідних вітчизняних учених, зокрема: О. В. Алейнікової, В. М. Анікеєнко, А. Г. Бабенко, К. В. Бондаревської, М. А. Булат, Н. М. Вдовенко, О. Д. Витвицької, Н. В. Войтович, Д. В. Воловика, Ю. С. Гудзинської, Е. А. Данилової, О. І. Дація, Н. О. Долгошеї, Я. Ф. Жовнірчика, О. М. Зуба, О. М. Ільчука, Л. Л. Кірової, В. І. Клименко, О. О. Клокара, А. В. Ключника, А. С. Кобця, М. Ю. Коденської, І. В. Колеснікової, І. В. Комарової, В. І. Криленко, Т. А. Кулаковської, Т. О. Куренної, М. О. Лавренчука, І. Б. Лещика, О. І. Лисак, Ю. О. Литвина, А. Ю. Лопатинської, О. В. Мазуренко, Т. М. Мельника, Н. В. Морозюка, М. Л. Ніжнікова, Г. П. Пасемко, О. Д. Радченко, П. Т. Саблука, І. Ю. Сальмана, А. І. Тимченко, О. В. Ульянченко, Ю. Б. Шийки та ін. У зазначених роботах надано багато цінних висновків стосовно причин сучасної аграрної кризи в Україні, а також висунуто та обґрунтовано конструктивні пропозиції щодо поліпшення розвитку аграрного ресурсного потенціалу.

Проте, незважаючи на цінність проведених досліджень, окремі проблеми розробки механізмів формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України залишились невирішеними. Копіювання у практиці господарювання механізмів державного регулювання, які використовуються в процесі розвитку галузей економіки аграрно розвинених країн, а також імплементація їх до реальних напрямів розвитку української економіки неминуче призводять до суперечностей у тлумаченні положень певних нормативних документів, законодавчих актів, та до формування суперечностей між суб'єктами аграрного сектора та органами державної влади. Все зазначене у комплексі потребує дієвих механізмів формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Таким чином, необхідність теоретичного, методологічного та практичного значення вирішення зазначених проблем зумовила вибір теми, актуальність і цільову спрямованість дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення й висновки були отримані у межах наукової теми Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету "Формування системи науково інформаційного забезпечення

державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України” (номер державної реєстрації 0114U001461). Роль автора, як співвиконавця, полягає в розробці механізмів формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних та методологічних засад, розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Для досягнення мети дослідження було вирішено такі *завдання*:

– провести аналіз генези управлінської думки й основних інструментів її забезпечення щодо теоретичного переосмислення і практичного вирішення проблем наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України;

– розкрити сутність наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України та механізму інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва;

– обґрунтувати підхід до реалізації механізму державно-приватного партнерства у процесі використання аграрного ресурсного потенціалу;

– розробити інноваційні напрями наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу;

– запропонувати механізм державного регулювання інтегративних процесів в аграрному секторі;

- розробити концептуальний підхід до реалізації фінансово-кредитного механізму державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу;

– уточнити чинники впливу державної підтримки розвитку аграрного ресурсно-інформаційного потенціалу на технічну та технологічну модернізацію аграрного сектору;

– удосконалити механізм бюджетного інвестування розвитку аграрного ресурсного потенціалу;

– обґрунтувати концепцію наукового забезпечення взаємодії органів публічної влади з аграрною освітою, наукою та бізнесом;

- розробити інтегративний підхід до формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу;

– запропонувати науково-практичні рекомендації щодо наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Об’єкт дослідження – державне регулювання розвитку аграрної сфери України.

Предмет дослідження – формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи складають спеціальні методи та загальнонаукові прийоми досліджень, які ґрунтуються на наукових засадах сучасних управлінських, економічних та споріднених з ними наук. В роботі було використано: логічний та історичний методи – для належного дослідження процесу постановки проблеми та етапів її вирішення; абстрактно-логічний – для здійснення теоретичного узагальнення, а також формування висновків до розділів; методи аналізу і синтезу – для розробки інноваційних напрямів наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу; економіко-статистичний – для аналізу сучасного стану наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України; порівняльного аналізу – для удосконалення напрямів державного регулювання інформаційного забезпечення розвитку аграрного ресурсного потенціалу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному узагальненні і новому вирішенні наукової проблеми щодо формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України. Наукову новизну одержаних результатів обумовлюють такі основні теоретико-методологічні положення:

вперше:

– запропоновано інтегративний підхід до формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу на засадах: матеріалізації наукових розробок із застосуванням інноваційних комунікативних засобів розвитку виробничо-технологічної інфраструктури; впровадження систем моніторингу інформаційних потреб інноваційного розвитку аграрного сектору; освоєння нових інформаційних технологій; ефективного використання інтелектуального капіталу; гнучкої координаційної політики держави із забезпечення консолідації зусиль аграрного бізнесу, органів публічної влади, освіти і науки щодо виведення інноваційного продукту на ринок;

– обґрунтовано механізм державного регулювання інтегративних процесів в аграрному секторі, що полягає у впорядкуванні та систематизації зв'язків щодо розвитку інноваційних технологій, організаційних елементів інтеграції, нормативно-правового забезпечення за напрямами: впровадження нових технологічних засобів, прогресивних ресурсозберезних технологій, модернізація матеріально-технічної бази аграрного виробництва; формування інтегрованих науково-освітньо-виробничих структур, створення мережі навчально-наукових і навчально-виробничих центрів;

– розроблено інноваційні напрями наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу, що ґрунтуються на скоординованій діяльності органів державної влади та аграрного бізнесу, наукових та освітніх установ, і передбачають: розробку і реалізацію програм інформаційного забезпечення аграрного виробництва, впровадження технологій механізації та автоматизації; застосування внутрішніх (центрів розвитку, венчурних підрозділів) та зовнішніх (фондів стимулювання інновацій) організаційних форм інноваційної діяльності в аграрному секторі; формування комплексних науково-технічних програм з використанням форсайту;

удосконалено:

– інституційний підхід до реалізації механізму державно-приватного партнерства у процесі використання аграрного ресурсного потенціалу, який ґрунтується на формуванні альянсів між інституціями влади, освіти і науки, аграрного бізнесу за такими пріоритетними сферами: виробництва нових ресурсозберігаючих технологій; розвитку інформаційних технологій; підготовки інноваційно-орієнтованих фахівців; підготовки та супроводження пілотних проектів; реконструкції інфраструктури освіти і науки;

– концептуальний підхід до реалізації фінансово-кредитного механізму державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу шляхом: формування системи кредитної кооперативності (кредитні кооперативи, місцеві кооперативні спілки, державний кооперативний банк) зі створенням відповідного нормативно-правового забезпечення; створення державного аграрного іпотечного банку на принципах оптимальної процентної ставки (на основі забезпечення мінімальної рентабельності), врахування особливостей ведення аграрного бізнесу, диференціації відсотків залежно від ринкових умов;

– положення реалізації механізму бюджетного інвестування розвитку аграрного ресурсного потенціалу шляхом доповнення функцій інвестицій (відтворення основних засобів для аграрного виробництва, перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання, забезпечення інноваційної діяльності) та принципів (мінімізація негативних ефектів від перерозподілу інвестицій; забезпечення збалансованості структури інвестицій; врахування змін потреб на інновації);

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категорійний апарат теорії державного управління шляхом уточнення сутності понять: «наукове забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України», як системи взаємопов'язаних ідей, методів, інструментів призначених для підготовки і реалізації державних рішень, які включають розробку організаційно-

методичних та програмних рекомендацій, подолання розриву між науковими та освітніми організаціями в процесі виконання суспільно значущих проектів, поширення нових знань, акумулювання ресурсів аграрного виробництва, створення науково-освітніх та навчально-виробничих центрів, здатних задовольнити потреби агробізнесу у висококваліфікованих фахівцях; «механізм інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва», зміст якого полягає у створенні в регіонах зональних освітньо-науково-виробничих центрів, в яких на асоціативній основі будуть ефективно взаємодіяти аграрні освітні установи, науково-дослідні та консультаційні структури, а також структури аграрного бізнесу з метою забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та модернізації технологічних процесів;

– упорядкування чинників впливу державної підтримки розвитку аграрного ресурсно-інформаційного потенціалу на технічну та технологічну модернізацію аграрного сектору, а саме: створення та розвиток інформаційної інфраструктури інноваційного розвитку аграрного сектору на базі сучасних технологій організації виробництва з подальшим впровадженням автоматизованих експертних систем; створення консалтингових та аналітико-інформаційних служб з метою усунення економічних протиріч, активізації функціональної ролі аграрного виробництва; інформатизації сільських громад; фінансування інноваційних розробок у сфері інформаційних технологій;

– концепція наукового забезпечення взаємодії органів публічної влади з аграрною освітою, наукою та бізнесом, що спрямована на розвиток освітньо-наукових процесів, за принципами: реалізації суспільно значущих досліджень; комплексного використання матеріально-технічних та кадрових ресурсів; залучення іноземних партнерів до проведення спільних досліджень і розвитку інтегрованих науково-освітніх структур; формування прозорі інформаційної системи; застосування сучасних методів стратегічного, інноваційного та соціального менеджменту.

Практичне значення одержаних результатів. В дисертаційній роботі сформульовані теоретичні положення та обґрунтовані практичні рекомендації, що спрямовані на формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України. Проведені дослідження, висновки, що зроблені за їх результатами, є основою для подальшого поглибленого наукового вивчення теорії державного управління; розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Пропозиції щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин використані Комітетом з питань

аграрної політики та земельних відносин Верховної Ради України під час опрацювання законодавчих актів України (дов. № 03-42-01/23 від 25.01.2016 р.). Рекомендації щодо впровадження перспективної багаторівневої стратегії державного регулювання аграрного сектору в національній економіці на основі впровадження технологій ресурсозберігаючого землеробства використано Департаментом стратегії та економічного розвитку Міністерства аграрної політики та продовольства України (дов. № 307-8/01-02 від 20.01.2016 р.). Результати досліджень щодо вдосконалення нормативно-правової бази у сфері реалізації економічної політики в агропромисловому комплексі використані Управлінням агропромислового розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації (дов. № 431/0/119-16 від 22.03.2016 р.). Пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічного механізму взаємодії влади різних рівнів в процесі забезпечення інноваційної структурної перебудови національної економіки на нову технологічну основу, а також визначення способів підвищення рівня інноваційної активності аграрних підприємств використано у практичній діяльності Синельниківської районної державної адміністрації Дніпропетровської області (дов. № 30-518/0/114-16 від 18.03.2016 р.).

Теоретичні положення, сформульовані рекомендації та пропозиції були використані в навчальному процесі Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету при розробці програм навчальних курсів з державного управління та державного регулювання економіки, економічної теорії, інституціональної економіки (дов. № 15-08-0044 від 10.03.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Теоретичні обґрунтування, практичні рекомендації, висновки та пропозиції, які отримані в ході проведення досліджень, розроблено здобувачем самостійно. Особистий внесок здобувача у наукових працях, що опубліковані у співавторстві, наведено у списку праць за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дисертації доповідались і обговорювались на конференціях, конгресах і семінарах, зокрема: «Бъдещетовъпроси от света на науката» (Софія, Болгарія, 2013), «Wykształcenie i nauka bez granic - 2013» (Пшемишль, Польща, 2013), «Fundamental and applied science» (Шеффілд, Велика Британія, 2015), «Zprávy vědeckéideje – 2015» (Прага, Чехія, 2015), «Perspektywi czneopracowania są nauką i technikami - 2015» (Пшемишль, Польща, 2015), «Achievement of high school» (Софія, Болгарія, 2015), «Vědecký průmyslevropského kontinentu – 2015» (Прага, Чехія, 2015), «Areas of scientific thought» (Шеффілд, Велика Британія, 2015), «Бъдещето въпроси от света на науката» (Софія, Болгарія,

2015), «Věda a vznik – 2015» (Прага, Чехія, 2015), «Образование то и наука на XXI век» (Софія, Болгарія, 2015).

Публікації. Результати проведених досліджень, теоретичні та методологічні положення викладені у 39 друкованих роботах, серед яких: одноосібна монографія, 21 статті у наукових фахових виданнях з державного управління, 4 – в закордонних виданнях за напрямком дослідження, 1 – в інших виданнях, 12 тез конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належить особисто автору, становить 43,1 обл.-вид. арк.

Обсяг та структура роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 404 сторінки в комп'ютерному наборі. Дисертація містить 6 таблиць, 3 рисунки. Список використаних джерел включає 311 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, її зв'язок з напрямками, програмами і темами наукових досліджень. Сформульовано мету і завдання дослідження, охарактеризовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено апробацію основних положень.

У першому розділі – **«Теоретичні засади формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України»** – проведено аналіз генези управлінської думки й основних інструментів її забезпечення щодо теоретичного переосмислення і практичного вирішення проблем наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України; розкрито сутність наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України та механізму інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва.

Визначено, що розвиток наукової діяльності в аграрній сфері України, обумовлений впливом об'єктивних економічних законів, представляє процес оновлення всіх сторін суспільного аграрного виробництва з використанням досягнень інноваційного розвитку. Під його впливом відбувається вдосконалення техніки, технології та методів ведення виробництва, розвиток продуктивних сил на базі реалізації інноваційних розробок. Це складний багатоплановий процес, який охоплює широкий спектр напрямків і чинників: наукові дослідження теоретичних і прикладних напрямків; конструювання та виготовлення дослідних зразків машин та інших засобів виробництва, дослідне розмноження нових сортів насіння та розведення нових порід худоби і птиці, виробництво нових технічних засобів, широке впровадження

їх у виробництво; вдосконалення технології, організація і управління виробництвом; підвищення кваліфікації і вдосконалення самих працівників.

Під науковим забезпеченням державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України треба розуміти систему взаємопов'язаних ідей, методів, інструментів призначених для підготовки і реалізації державних рішень, які включають: впровадження сучасних заходів з подальшою розробкою організаційно-методичних та програмних рекомендацій з реалізації пріоритетних заходів в намічені терміни; подолання розриву між науковими та освітніми організаціями в процесі виконання суспільно значущих засад виробництва, передачі та поширення знань, яке передбачає акумуляцію всіх ресурсів до забезпечення сталого інноваційного розвитку наукової та освітньої систем країни; створення науково-освітніх комплексів, які здатні успішно вирішувати дослідні та освітні завдання з одночасним розподілом відповідальності за належний розвиток системи професійної підготовки та перепідготовки між інститутами освіти та бізнесу, а також створенням навчально-виробничих комплексів, які здатні задовольнити потреби роботодавців у висококваліфікованих аграрних фахівцях.

Обгрунтовано, що до теперішнього часу не створено єдиної методології для більш широких інтеграційних процесів, які органічно поєднують освітній, науковий та професійний види діяльності. Разом з тим, з'явилися організаційно-економічні та правові передумови інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва, для реалізації яких необхідно: розробити концепцію інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва; провести експеримент на базі ряду провідних вузів, практикуючих інтегровану («освіта - виробництво»; «освіта - наука - виробництво») систему навчання та розробити відповідні положення, що регламентують економічні та інші взаємини в партнерському ланцюжку «наука - освіта - виробництво»; розробити детальні рекомендації щодо внесення змін до чинного законодавства, на основі концепції та проведеного експерименту з метою усунення перешкод і протиріч інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва, а також розвитку інноваційної економіки.

Інтеграція освітніх установ, науково-дослідних інститутів та високоефективних господарюючих суб'єктів відбувається в основному з метою забезпечення якісно нового рівня підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів, активізації та розвитку наукових досліджень та інноваційної діяльності, підвищення їх результативності та ефективності для потреб реального сектора економіки, виховання фахівців з високою культурою мислення, широким кругозором, активним і свідомим ставленням

до життя, перетворення університетів і академій в центри підйому і стабілізації економіки, духовного і культурного розвитку регіонів.

Під механізмом інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва запропоновано розуміти створення в регіонах зональних освітньо-науково-виробничих комплексів, в яких на асоціативній основі будуть ефективно взаємодіяти аграрні освітні установи, науково-дослідні та консультаційні структури, а також господарюючі суб'єкти регіонального розвитку аграрного ресурсного потенціалу з метою забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та модернізації виробничих процесів.

Трудові ресурси були і завжди залишаться головним чинником розвитку аграрного виробництва і суб'єктом суспільного відтворення. При цьому людина є головною продуктивною силою суспільства. Працівник одночасно є і носієм робочої сили і суб'єктом виробничих відносин. Впливаючи на аграрне виробництво, змінюючи його, він тим самим змінює всю систему економічних відносин, змінює свою власну економічну поведінку. Розглядаючи людські ресурси в системі забезпечення розвитку аграрного потенціалу слід зазначити, що з точки зору виробничих систем пріоритетними елементами людського капіталу є здатність людини до праці, рівень професійної освіти, наявність знань і виробничого досвіду, тобто тих елементів, що формують трудовий потенціал людини. З позицій же забезпечення розвитку аграрного потенціалу пріоритетними елементами людського капіталу є елементи, що формують соціально-адаптивний і культурно-моральний потенціал людини. Таке зміщення пріоритетів обумовлено стратегічними цілями, що регламентують діяльність аграрних господарюючих суб'єктів і територіальних утворень. Якщо для перших стратегічна мета, як правило, полягає в стійкому отриманні максимальної суми прибутку, то для інших - у забезпеченні стабільного соціально-економічного розвитку конкретної території, підвищення рівня зайнятості населення та рівня його життя.

Питання використання та формування людських ресурсів слід розглядати в декількох площинах: у площині функціонування виробничої системи аграрного господарюючого суб'єкта і в площині розвитку конкретних територіальних утворень. Трудові ресурси є сукупністю вроджених і накопичених фізичних, розумових і особистісних здібностей і якостей людини, набутих знань і вмінь, які можуть бути ним реалізовані з метою отримання доходу або соціальної адаптації та активності індивідуума. Інвестиції в трудові ресурси виявляються малоефективними, насамперед, в деформованій економіці, тому що пов'язані зі значним ризиком, обумовленим невідповідністю попиту та пропозиції такого важливого елемента людського капіталу, як трудовий потенціал.

У другому розділі – **«Методологічні основи формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України»** – досліджено принципи, методи та механізми відтворення аграрного ресурсного потенціалу України; обґрунтовано підхід до реалізації механізму державно-приватного партнерства у процесі використання аграрного ресурсного потенціалу.

Показано, що в аграрному секторі України відбуваються глибокі соціально-економічні перетворення. Реорганізовані аграрні підприємства перетворилися на самостійно господарюючі суб'єкти, активно йде процес становлення селянських (фермерських) господарств, проведена земельна реформа. На всіх рівнях докорінно змінилися функції органів державного управління аграрним виробництвом та їх взаємини з товаровиробниками всіх форм власності.

Для розвитку аграрного ресурсного потенціалу необхідний якісний перехід до використання останніх інноваційних досягнень і технологій. Своєчасне доведення потрібної інформації до аграрного товаровиробника, створення нових і вдосконалення вже існуючих організаційно-економічних механізмів розвитку інноваційної діяльності, формування і розповсюдження актуальної, інформації, допоможе уникнути ряду негативних факторів і ризиків, що впливають на розвиток аграрного ресурсного потенціалу. Тому, забезпечення стійкого розвитку аграрного сектор економіки потребує відповідної бази, якою є інноваційний потенціал підприємств як сукупність можливостей впровадження ним прогресивних технологій виробництва продукції на основі використання інновацій - високопродуктивних сортів, гібридів рослин, порід і кросів тварин, способів і прийомів удосконалення виробничих процесів, менеджменту і маркетингу.

Одним із завдань інформаційного забезпечення є створення оптимальних умов максимально повного задоволення інформаційних потреб керівних працівників і спеціалістів. Треба посилити роботи з підготовки прогнозно-аналітичної інформації, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень, визначенню перспективного розвитку аграрного сектора, вирішення завдань прогнозування, аналізу, експертизи та інформаційно-аналітичного моніторингу при виборі пріоритетів інноваційної політики та механізмів їх реалізації. Доцільно відновлення державної служби впровадження інноваційних досягнень та розробок. Необхідне відновлення порядку надання галузевої інформації, інформації про інноваційний розвиток підприємств і організацій аграрного сектора.

Інноваційний розвиток забезпечує поширення та створення інновацій в аграрній сфері та є гнучким індикатором рівня його конкурентоспроможності. Підвищення конкурентоспроможності дозволяє аграрному підприємству мати

достатньо розвинуті конкурентні переваги, які забезпечують його функціонування в умовах несприятливих змін зовнішнього економічного середовища. На рівень підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств найважливіший вплив здійснюють наступні чинники: рівень удосконалювання технології виробництва та науково-технічний рівень; використання новітніх відкриттів та винаходів; упровадження сучасних засобів удосконалення автоматизації виробництва. За результатами опитування, яке було проведене агенцією AgriSurvey між сільськогосподарськими товаровиробниками, понад 38% аграрних виробників вважають, що їх сільськогосподарська техніка застаріла, і тому потребує заміни. Нестача якісної техніки є реальною проблемою для більшості аграрних підприємств України та для більшості господарств населення, що виробляють 46% від загального об'єму валової продукції всього сільського господарства в державі. Брак сільськогосподарської техніки негативно позначається і на показниках врожайності країни у 2015 році. Втрати аграрного сектору від нестачі якісної сільськогосподарської техніки оцінюються у 6 млн. тонн зернових, що у валютному еквіваленті становить понад 1 млрд. дол. За останніми даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, врятувати українські врожаї країні допоможуть американські компанії, які поставляють в Україну сільськогосподарську техніку.

Соціальний розвиток аграрного сектора є найважливішим фактором прискорення економічного зростання аграрного виробництва на основі його модернізації та переходу до інноваційного розвитку, поліпшення демографічної ситуації в країні, підвищення якості людського потенціалу сільського населення. Соціальний розвиток аграрного сектора піддається впливу загроз і ризиків, основними з яких є: лібералізація ринку енергоресурсів, зростання цін на інші матеріально-технічні засоби, що споживаються в галузі; триваюче техніко-технологічне відставання масового агропромислового виробництва, нерозвиненість інноваційної системи аграрного сектора, стагнація сільськогосподарського машинобудування; низький рівень доходів сільського населення, збереження високої питомої ваги натурального господарства, що стримує розвиток ринкових відносин, зростання продуктивності праці і ефективність використання ресурсів; відставання соціальної інфраструктури сільських територій від міст, а також доходів зайнятих аграрним виробництвом - від їх рівня у працівників інших сфер економіки, падіння престижу селянської праці, і як наслідок - подальше зниження рівня заселеності сільських територій, відтік кваліфікованих робітників зі сфери сільськогосподарської діяльності, особливо молоді, падіння значущості сімейних цінностей, що супроводжується втратою

почуття перспективи, алкоголізація суттєвої частини сільського населення; нерозвинена інфраструктура аграрного ринку і складність доступу до неї сільських товаровиробників, зростаючий рівень монополізації його великими торговельними мережами, а також зростання кількості імпорту продовольства та сільськогосподарської продукції.

В умовах відсутності дієвої державної аграрної політики в частині фінансової підтримки сільських товаровиробників, різко зростаючого диспаритету цін на продукцію сільського господарства та ресурси, необхідні для аграрного виробництва, підприємницька ініціатива більшості фермерів згасла, оскільки сформувати достатній рівень ресурсозабезпеченості своїх виробництв вони так і не змогли.

Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 № 3715-VI розвиток сучасних «інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки» визначено стратегічним пріоритетним напрямом інноваційної діяльності на 2011-2021 роки. Це передбачає стимулювання інноваційного розвитку галузей економіки на основі запровадження сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій на принципах державно-приватного партнерства.

Інноваційна інфраструктура, як складова частина загальної інноваційної системи аграрного сектора повинна формуватися в регіонах відповідно до місцевих умов й можливостей на багатоканальному фінансуванні при поєднанні бюджетної підтримки і власних коштів суб'єктів інноваційної діяльності на принципах державно-приватного партнерства.

Запропоновано удосконалити механізми державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектора економіки на основі державно-приватного партнерства шляхом створення альянсів між інститутами освіти та аграрними бізнес-структурами за допомогою реалізації наступних напрямів: скорочення тривалості інноваційного циклу за рахунок впровадження у виробництво нових ресурсозберігаючих технологій; розробка єдиної системи ідентифікації та обліку інформаційних ресурсів по завершених науково-технічним розробкам; використання Інтернет-технологій для створення порталу розвитку аграрного виробництва з метою розширення інформаційного сервісу для користувачів в контексті потреб розвитку аграрного сектора та запитів роботодавців.

У третьому розділі – **«Аналіз і оцінка умов формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів»** – розроблено інноваційні напрями наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу; запропоновано механізм державного регулювання інтегративних процесів в аграрному секторі; розроблено концептуальний підхід до реалізації фінансово-

кредитного механізму державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу.

Встановлено, що розвиток аграрного ресурсного потенціалу на регіональному рівні характеризується складною структурою і великою фізичною різноманітністю входних до неї елементів. Визначено, що високі доходи меншості населення було одержано не у сфері матеріального виробництва, а в основному за рахунок спекулятивного прибутку в банківській сфері, «загарбницькій» приватизації, а також через тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та через проведення антитерористичної операції. Це доводить необхідність наукової розробки стабільної державної зовнішньої та внутрішньої програми на основі використання об'єктивних законів економіки, психології, політології, соціології, та інших наук, тобто на основі всебічних та глибоких наукових досліджень колективами професіоналів.

Для належного досягнення рівня конкурентоспроможності продукції аграрного сектора на внутрішньому, а також світовому ринку дуже актуальною є проблема впровадження в аграрному секторі інноваційних напрямів розвитку, вирішення якої забезпечуватиметься на основі створення спеціальних інноваційних структур, основним завданням яких є розвиток інновацій, їх подальше поширення, а також впровадження у виробництво.

Розроблено інноваційні напрями наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу, що ґрунтується на скоординованій діяльності органів державної влади та аграрного бізнесу, наукових та освітніх установ, що передбачають: розробку і реалізацію програм інформаційного забезпечення аграрного виробництва з одночасним впровадженням високоефективних технологій із застосуванням сучасних засобів механізації, електрифікації та автоматизації; впровадження організаційних форм інноваційної діяльності в аграрному секторі; формування комплексних науково-технічних програм з використанням інноваційних прогнозів; інтеграція аграрної науки, освіти і виробництва; підвищення рівня інноваційної культури управлінського персоналу; формування пріоритетних напрямів розвитку галузей аграрного виробництва, переробної, харчової, та інших галузей в напрямку створення конкурентоспроможного ринку наукової продукції.

На законодавчому рівні не закріплена система співробітництва наукових, освітніх й виробничих установ, однак на території України функціонують окремі її елементи, які б мали скласти ієрархічну організаційну побудову інтеграції науки, освіти й виробництва. Таким чином має працювати організаційний механізм, тобто послідовність етапів проектування структур, детального аналізу і визначення системи цілей, продуманого

виділення організаційних підрозділів і форм їх координації. Процеси інтеграції розвиваються в певних організаційних формах (технопарки, дослідницькі університети, науково-виробничі об'єднання, консалтингові фірми тощо), які здатні вирішувати дослідницькі, освітні та виробничі завдання, а також задовольняти потреби роботодавців у висококваліфікованих фахівцях.

В результаті проведеного аналізу виявлено, що при Національній академії аграрних наук України здійснюють свою діяльність Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку, метою діяльності яких є забезпечення інноваційного розвитку в аграрному секторі за рахунок активізації та нарощування інноваційного потенціалу аграрної науки, залучення інвестицій до інноваційного розвитку інтегрованої виробничо-комерційної інфраструктури наукоємного аграрного ринку та об'єктів високотехнологічного аграрного виробництва.

Сучасні умови інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва існують в закріпленні в суспільстві знань і умінь, цілей і цінностей, пов'язаних з відтворенням належного інноваційного потенціалу, визначенням ролі науки, освіти та виробництва. У даній зв'язку не менш важливим, ніж усвідомлення та підтримка всіх інтеграційних процесів саме на державному рівні, є наявність ініціативи учасників інтеграційних процесів. В Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки, яка була затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2011 р. № 279-р. визначено, що сучасний стан економіки країни потребує створення нової системи інноваційного розвитку агропромислового сектора «аграрна освіта - аграрна наука - аграрне виробництво» і поглиблення співпраці центральних та місцевих органів виконавчої влади у вирішенні питань функціонування і розвитку аграрної освіти та науки. Метою Концепції є інтеграція академічної та університетської аграрної науки шляхом реформування вищих аграрних навчальних закладів та наукових установ Національної академії аграрних наук з використанням їх потенціалу з метою створення з урахуванням природно-кліматичних зон регіональних навчальних науково-виробничих комплексів як центрів навчально-наукового і кадрового забезпечення агропромислового комплексу України.

Визначено, що основними пріоритетними напрямками розвитку інтеграційних процесів в сфері аграрної освіти, науки та виробництва мають бути: створення і підтримка діяльності інтегрованих науково-освітньо-виробничих структур для консолідації зусиль і ресурсів, розвитку спільної діяльності в інтересах підготовки кваліфікованих кадрів у науковій, науково-технічній, інноваційній сферах; спільне використання наукової, науково-технічної та навчально-виробничої бази в дослідному і навчальному

процесах; створення мережі навчально-наукових і навчально-виробничих (бізнес-інкубаторів) комплексів на базі вищих навчальних закладів, наукових установ та підприємств тощо. Отже, в Україні закладені правові та організаційні засади функціонування механізмів інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва, однак є певні недоліки, які потребують усунення, перш за все, на законодавчому рівні.

Удосконалено механізм державного регулювання інтеграційних процесів в сфері аграрної освіти, науки та виробництва на засадах узгодження інтересів держави, бізнесу, науки та освіти за напрямками: створення і підтримки діяльності інтегрованих науково-освітньо-виробничих структур для консолідації зусиль і ресурсів, розвитку наукової діяльності в інтересах підготовки кваліфікованих кадрів у відповідності до технологічної модернізації галузі; створення мережі навчально-наукових і навчально-виробничих (бізнес-інкубаторів) комплексів на базі вищих навчальних закладів, наукових установ та підприємств з подальшою підготовкою та перепідготовкою фахівців аграрного сектора нової формації; створення гнучких мережевих структур, інноваційних кластерів з метою розробки та реалізації науково-виробничих проектів; розвиток і збереження кадрового потенціалу науково-технічного комплексу.

Поточна ситуація в інноваційній сфері робить нагальною розробку такої державної політики, яка б забезпечувала розширене відтворення об'єктної бази інноваційної діяльності та незворотній вплив інновацій на прискорене економічне зростання країни. У сфері аграрних інновацій держава має взяти на себе обов'язок повного забезпечення фінансування всього комплексу фундаментальних досліджень. Прикладні проекти, які розробляються, з орієнтацією на визначені запити ринку, завжди потребують державної підтримки в меншій ступені, і реалізуються за рахунок залучення приватних джерел фінансування. Винятком стають проекти, що спрямовані не на одержання певного додаткового прибутку, а на своєчасне вирішення соціальних проблем, та з залученням інноваційних ресурсів, а також, на екологізацію процесу агропродовольчої діяльності. У таких випадках держава має брати участь у фінансуванні розробок, надавати субсидії та пільги користувачам та розробникам кінцевої продукції, стимулювати її подальше просування шляхом запровадження більш жорстких екологічних нормативів.

Інвестиційна привабливість українського аграрного сектора є пріоритетним завданням у міжнародному напрямі діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України значно важливим для збільшення рівня капіталовкладень до аграрної галузі.

У вересні 2015 року Світовий Банк наголосив на готовності долучитися до проекту розвитку зрошувальних систем на Півдні України. Процес

забезпечення зрошувальною водою південних областей надасть можливість збільшувати їх врожаї втричі. Наступним привабливим інвестиційним напрямом є розвиток переробної промисловості, а також виробництва продукції з високою часткою доданої вартості. Наша країна має усі можливості для того, щоб стати експортером не просто сировини – зерна, наприклад, а й продуктів його переробки – борошна, пластівців, виробів з нього тощо. На сьогодні вже суттєво зменшився експорт сировинних видів продукції до ЄС: якщо за 6 місяців 2014 року їх частка у експорті складала 76%, то за відповідний період 2015 року – 67%. Подальше збільшення рівня експорту такої продукції означатиме додаткові валютні надходження до бюджету України. Дуже важливим та перспективним є напрям підтримки малого та середнього фермерства України. Більш ніж половина аграрної продукції виробляється домашніми господарствами, фермерами, індивідуальними виробниками, яких зараз налічується 3,5 млн.

Малі та середні сільськогосподарські товаровиробники самостійно не зможуть забезпечити дотримання усіх вимог. Тому в якості одного із альтернативних варіантів є залучення іноземних інвестицій. Наприклад, фермери Львівщини, Івано-Франківщини, Херсонщини, Дніпропетровщини отримали підтримку від уряду Канади, який дозволив їм придбати сучасне обладнання для зберігання молока. Перспективним напрямом є також розвиток насінництва та селекції. Україна має найкращі можливості для вирощування насіння завдяки природно-кліматичним ресурсам. Отже, удосконалення потребують саме напрями фінансово-кредитних відносин та підтримки інноваційної діяльності в аграрному секторі.

Розроблено концептуальні підходи до реалізації механізмів державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу, зміст яких полягає у розвитку фінансово-кредитних відносин та підтримки інноваційної діяльності в аграрному секторі, шляхом: впровадження положень нормативно-правової бази функціонування кредитної кооперації, підтримки її розвитку; вдосконалення механізму пільгового кредитування аграрних виробників, з одночасним страхуванням врожаю сільськогосподарських культур; стимулювання розвитку малого інноваційного підприємництва за допомогою забезпечення підтримки рівня внутрішніх цін та регулювання інфляційних процесів; створення фінансових умов реалізації інституційних форм високотехнологічних проєктів в малих підприємствах; забезпечення сприятливих умов реалізації пріоритетних напрямів розвитку аграрної науки, технологій і техніки з подальшим формуванням логістичної мережі просування аграрної продукції та продовольства; ефективного використання позабюджетних джерел для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в аграрному секторі.

У четвертому розділі – «Удосконалення механізмів наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України» – уточнено чинники впливу державної підтримки розвитку аграрного ресурсно-інформаційного потенціалу на технічну та технологічну модернізацію аграрного сектора; удосконалено механізм бюджетного інвестування розвитку аграрного ресурсного потенціалу; обґрунтовано концепцію наукового забезпечення взаємодії органів публічної влади з аграрною освітою, наукою та бізнесом.

Визначено, що одним із найголовніших напрямів в інноваційному розвитку аграрного ресурсного потенціалу України є забезпечення конкурентного середовища в розвитку інноваційної сфери та ефективних механізмів державного регулювання. Ринкові механізми, що існують в процесі аграрної підприємницької діяльності мають прогалини, а діючі сучасні напрями інвестування коштів у більшості випадків не забезпечують отримання прогнозованого прибутку, здійснюється порушення процесу постійного відтворення.

Метою реалізації заходів щодо розвитку інноваційного потенціалу аграрного виробництва та технологічної модернізації сільського господарства є стимулювання придбання сільськогосподарськими товаровиробниками високотехнологічної техніки для рослинництва, кормовиробництва і тваринництва. Одна з головних причин невиконання показників оновлення техніки - дефіцит фінансових коштів, обумовлений випереджаючим зростанням цін на споживані сільським господарством ресурси в порівнянні з виручкою від реалізації аграрної продукції, чому сприяло зниження цін на зерно і молоко, і необхідність придбання дорогої високопродуктивної енергонасиченої техніки, що дозволяє забезпечити виконання необхідного обсягу сільськогосподарських робіт із залученням сучасних ресурсозберігаючих технологій в умовах наростаючого дефіциту трудових ресурсів.

Для розвитку інноваційного потенціалу аграрного виробництва треба підвищити технічний рівень сільського господарства та його переоснащення новою технікою з метою збільшення продуктивності праці, зниження собівартості виробництва продукції і підвищення прибутковості виробничої діяльності сільських товаровиробників. Це може бути забезпечено за рахунок реалізації ресурсозберігаючих технологій із заміною, скороченням або суміщенням механізованих робіт із застосуванням високопродуктивної техніки.

Обґрунтовано, що напрями формування системи державної підтримки інформаційного забезпечення аграрного ресурсного потенціалу мають включати: створення та розвиток інформаційної інфраструктури

інноваційного розвитку аграрного сектора на базі сучасних технологій організації виробництва з подальшим впровадженням автоматизованих експертних систем; створення консалтингових та аналітико-інформаційних служб з метою усунення економічних протиріч та активізації функціональної ролі аграрного виробництва.

Пропоновані напрями покликані сприяти скороченню потреби в силових машинах і, відповідно, збільшення потреби у висококваліфікованих механізаторських кадрах. Вирішувати продовольчу проблему людству доведеться в умовах загострення дефіциту земельних і водних ресурсів, глобальної зміни клімату, необхідності збереження природних ландшафтів.

Визначено, що крім розвитку соціальної інфраструктури найважливішим напрямком державного впливу на формування людського капіталу є підвищення рівня зайнятості сільського населення, підвищення мотивації до праці і забезпечення мінімального життєвого рівня селян. За напрямом підвищення рівня зайнятості сільського населення держава має забезпечити зростання інвестиційної привабливості аграрного бізнесу через використання системи пільг і преференцій, стимулюючих створення нових робочих місць і зростання доходів населення, задіяного у аграрному виробництві.

Соціальне навантаження на бізнес і розвиток соціального партнерства - це раціональний вектор вирішення багатьох проблем аграрного сектора. В умовах обмеженого числа робочих місць в аграрних формуваннях використовують сучасні ресурсозберігаючі технології, тому повинна бути сформована система державної підтримки малого бізнесу на сільських територіях (як аграрних, так і позааграрних) в рамках диверсифікації аграрного виробництва та самозайнятості населення в домашніх господарствах. У якості одного із заходів підтримки розвитку малого бізнесу треба запропонувати його повне звільнення від сплати податків і внесків у позабюджетні фонди. З іншого боку держава повинна істотно вплинути на підвищення соціальної відповідальності великого агробізнесу, яка здійснює підприємницьку діяльність на сільських територіях, в рамках розвитку тристороннього соціального партнерства.

Зазначено, що одним з найефективніших джерел розвитку сільських територій та підвищення зайнятості сільського населення є диверсифікація аграрного виробництва. Досвід розвинених країн показує, що в даний час частка фермерів, що мають у своїх господарствах несільськогосподарські структури, неухильно зростає. Основними напрямками диверсифікації аграрного виробництва є субсидування переробних і промислових виробництв, будівництва, надання різного роду послуг (транспортні послуги, послуги з ремонту побутової техніки, догляд за людьми похилого віку,

послуги з обслуговування об'єктів житлово-комунального господарства і т.д.), розширення мережі оптової та роздрібної торгівлі, розвиток аграрного туризму та ін.

Тому, з метою стимулювання процесу диверсифікації аграрного виробництва, на нашу думку, доцільно удосконалити механізм субсидування розвитку аграрного сектора за напрямками: надання державою субсидованих кредитів на розвиток не сільськогосподарських видів бізнесу як для сільськогосподарських товаровиробників, так і для всіх зацікавлених суб'єктів середнього та малого підприємництва на селі з одночасним створенням гарантійних фондів для фінансового забезпечення повернення кредитних ресурсів, отриманих господарюючими суб'єктами на розвиток стратегічних видів діяльності за сприянням Українського державного фонду підтримки фермерських господарств; розвиток ринкової інфраструктури, що забезпечує просування на ринок продукції сільських підприємців під місцевими торговими марками; забезпечення органами державної влади зростання інвестиційної привабливості аграрного бізнесу за допомогою інженерного облаштування сільських територій через використання системи пільг і преференцій, стимулюючих створення нових робочих місць і зростання доходів населення, задіяного у аграрному виробництві з подальшим розвитком інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва.

Підвищенню ефективності всієї системи аграрної освіти і аграрної науки, її конкурентоспроможності на ринку освітніх та інноваційних послуг, у тому числі за рахунок підвищення якості підготовки наукових, науково-педагогічних кадрів і, природно, молодих фахівців, багато в чому сприятимуть створювані в агропромисловому комплексі України інтегровані структури в ланці «влада - освіта - наука - виробництво - підприємництво».

Визначено напрями ефективної взаємодії органів влади різних рівнів в процесі інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва, зокрема: реалізація спільних фундаментальних і пошукових прикладних досліджень на основі комплексного використання матеріально-технічних та кадрових можливостей державних наукових установ та вищих навчальних закладів; використання матеріально-технічного та кадрового потенціалів провідних державних наукових установ для стажування молодих дослідників, аспірантів і докторантів вищих навчальних закладів; залучення іноземних партнерів до проведення спільних досліджень і розвитку інтегрованих науково-освітніх структур; підтримка експедиційних і польових досліджень, які проводяться спільно вищими навчальними закладами і науковими організаціями за участю студентів, аспірантів і докторантів; формування єдиної інформаційної бази з метою вдосконалення освітнього і наукового процесів у вищих навчальних закладах, вивчення і застосування сучасних методів стратегічного,

інноваційного та соціального менеджменту; розвиток матеріально-технічної бази організацій науки, вищої професійної освіти та агропромислового виробництва; використання бази підприємств агропромислового комплексу для організації практичного навчання студентів та впровадження наукових розробок з метою виконання євроінтеграційних вимог.

У п'ятому розділі – **«Напрями формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України»** – розроблено інтегративний підхід до формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу; розроблено напрями державного регулювання інформаційного забезпечення розвитку аграрного ресурсного потенціалу; запропоновано науково-практичні рекомендації щодо наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Необхідною умовою ефективності управління інноваційним розвитком - передбачення його перспектив з оцінкою можливих результатів, що вимагає прогнозування і планування. Тому, для забезпечення активізації інноваційної діяльності в країні обґрунтовано нові підходи до державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу, а саме: розвиток виробничо-технологічної інфраструктури за допомогою сприяння розвитку зв'язків у межах інноваційної діяльності та «дифузій» знань, підтримка впровадження інновацій на доконкурентній стадії; сприяння формуванню стійких коопераційних зв'язків та інноваційних кластерів; впровадження систем моніторингу інформаційних потреб інноваційного розвитку аграрного сектора щодо технічного та програмного забезпечення інформатизації, освоєння нових інформаційних технологій, кадрового забезпечення та міжнародного співробітництва; формування системи ефективного управління в інноваційній сфері, в тому числі розробка та реалізація довгострокової державної інноваційної політики з метою забезпечення інформаційної безпеки країни; створення сприятливих умов для проходження всіх етапів інноваційного оновлення аграрного виробництва, що припускає консолідацію зусиль аграрних підприємців, органів державної влади, місцевого самоврядування, науки та вищої освіти з донесення науково-технічної та інноваційної продукції до споживача на основі реалізації тендерної політики; реформування наукових організацій і підвищення їхньої капіталізації, реструктуризація державного сектора досліджень і розробок.

Запропоновано активізувати застосування основних напрямів державної підтримки інноваційного розвитку аграрного ресурсного потенціалу, зокрема: переорієнтація органів управління від адміністративно-управлінських функцій на інноваційну діяльність; стимулювання діяльності всіх організаційних форм інноваційного процесу з надання допомоги

товаровиробникам у впровадженні досягнень науки і техніки; розвиток інформаційно-консалтингової служби; організація перепідготовки кадрів; розробка та впровадження системи морального та економічного стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектора; реалізація цільових державних, галузевих та регіональних науково-технічних програм та ін.

З метою підвищення ефективності надання інформаційних послуг в системі аграрного ресурсного потенціалу в якості базових напрямків її вдосконалення запропоновано використовувати: вдосконалення прогностичних і аналітичних інструментів системи підтримки прийняття управлінських рішень; максимальне розширення надання послуг в електронному вигляді, консультаційних послуг, і сервісів регіональних і місцевих органів влади, сільськогосподарським товаровиробникам усіх форм власності, науково-дослідним колективам, а також іншим зацікавленим особам та організаціям.

Напрями оптимізації функціонування ринку інформаційних послуг в системі аграрного ресурсного потенціалу повинні формуватися виходячи, в першу чергу, з функцій, закріплених за відповідним органом управління на регіональному рівні. До числа основних функцій треба віднести: реалізацію державної аграрної політики на території регіону; реалізацію державних цільових програм і моніторинг їх результативності; розробку і реалізацію обласних цільових програм розвитку агропромислового виробництва та сільських територій, моніторинг їх результативності; формування регіонального продовольчого фонду та оперативне управління ним; управління селекційною роботою в тваринництві та рослинництві; моніторинг використання земель сільськогосподарського призначення та їх стану; координація діяльності господарюючих суб'єктів, що входять до складу особливих економічних зон агропромислового типу регіонального рівня; моніторинг та аналіз роботи харчових, переробних і хлібоприймальних підприємств регіону; надання консалтингових послуг.

Удосконалено напрями державного регулювання інформаційного забезпечення розвитку аграрного ресурсного потенціалу, а саме: здійснення підготовки аналітичних інформаційних матеріалів відповідно до рішень та завдань Міністерства аграрної політики та продовольства України з можливістю синхронізації інформаційних потоків за каналами прямого і зворотного зв'язку; підготовка інформаційно-довідкових матеріалів з актуальних питань до аграрних виставок; розширення мережі інформаційно-консультаційних служб для надання правових, економічних і технологічних консультацій суб'єктам сільського підприємництва; розробка спеціалізованої бази даних споживачів інформаційної продукції в аграрному секторі, з метою надання повної номенклатури існуючих електронних послуг сільському населенню та впровадження технологій е-урядування.

Обґрунтовано методологічні підходи до формування державного апарату підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для аграрного сектора економіки на засадах інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва, а саме: підготовка інноваційно-орієнтованих фахівців за заявками аграрних підприємств під керівництвом провідних вчених вищих навчальних закладів або науково-дослідних інститутів з поглибленим стажуванням на аграрному підприємстві; створення в регіонах освітніх кластерів та інноваційно-орієнтованих освітніх центрів (дослідницьких університетів) на базі провідних навчальних та наукових установ за участю товаровиробників регіону, навчально-базових і дослідних господарств; розширення мережі навчально-базових господарств, створюваних на основі підприємств аграрних комплексів; залучення досвідчених керівників і фахівців аграрних підприємств для читання лекцій, проведення проблемних семінарів, ділових ігор у формі тренінгів у вищих навчальних закладах (на основі новітніх інноваційних наукових досягнень).

Зазначено, що основним напрямом підвищення результативності діяльності інтеграційних структур в системі аграрної освіти, науки та виробництва є розробка та подальша реалізація Концепції розвитку інформаційно-консультаційної служби аграрного сектора України, яка має складатися з таких розділів, як: введення; стан інформаційно-консультаційного забезпечення аграрного сектора; цілі і завдання інформаційно-консультаційної служби; основні напрями розвитку інформаційно-консультаційної служби; структура і завдання інформаційно-консультаційної служби на різних рівнях; основні принципи роботи інформаційно-консультаційної служби аграрного сектора; механізми реалізації концепції розвитку інформаційно-консультаційної служби; економічне і законодавче забезпечення діяльності інформаційно-консультаційної служби; очікувані результати від реалізації концепції розвитку інформаційно-консультаційної служби.

Реалізація основних положень концепції дозволить створити в аграрному секторі державну інформаційно-консультаційну службу, яка має функціонувати в єдиному інформаційно-правовому просторі, та орієнтуватися на підвищення ефективності виробництва, що є одним з основних інструментів реалізації державної аграрної політики. Концепція має реалізовуватися в три етапи: перший етап - формування правової бази для забезпечення інтеграційних процесів у ланці «аграрна освіта – аграрна наука – аграрне виробництво»; другий етап - вирішення проблем фінансування інтегрованих формувань; третій етап - розвиток інтегрованих структур, що забезпечують створення і трансфер інновацій світового рівня.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено нове вирішення наукової проблеми щодо обґрунтування теоретичних та методологічних засад, розробки науково-практичних рекомендацій з формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України. Отримані в процесі дослідження результати дали змогу сформулювати наступні висновки і внести пропозиції, що мають теоретичне й практичне значення.

1. З метою теоретичного переосмислення і практичного вирішення проблем наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України проведено аналіз генези управлінської думки й основних інструментів її забезпечення. Встановлено, що розвиток наукової діяльності в аграрній сфері України обумовлений впливом об'єктивних економічних закономірностей та передбачає оновлення аграрного виробництва з використанням досягнень науки і техніки. Доведено, що необхідність державного регулювання розвитку наукового забезпечення аграрного ресурсного потенціалу зумовлюється постійним підвищенням ризиків: аграрного, який зумовлений впливом природно-кліматичних умов, та підприємницького, спричиненого невизначеністю соціально-економічних чинників. Мінімізація зазначених ризиків потребує формування та реалізації антиризикових заходів у системі державного регулювання. Антиризикові заходи державного регулювання розвитку наукового забезпечення аграрного ресурсного потенціалу визначено як сукупність тактичних й стратегічних заходів, спрямованих на забезпечення рівня прийнятності ризиків аграрного підприємництва у розрізі їх видів та узгодження інтересів всіх учасників аграрних відносин.

2. Доведено, що під науковим забезпеченням державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України необхідно розуміти системи взаємопов'язаних ідей, методів, інструментів призначених для підготовки і реалізації державних рішень, які включають розробку організаційно-методичних та програмних рекомендацій, подолання розриву між науковими та освітніми організаціями в процесі виконання суспільно значущих проектів, поширення нових знань, акумулювання ресурсів аграрного виробництва, створення науково-освітніх та навчально-виробничих центрів, здатних задовольнити потреби агробізнесу у висококваліфікованих фахівцях. Встановлено, що інтеграція освітніх установ, науково-дослідних інститутів та господарюючих суб'єктів відбувається в основному з метою забезпечення якісно нового рівня підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів, активізації та розвитку наукових досліджень та

інноваційної діяльності, підвищення їх результативності та ефективності для потреб реального сектора економіки, виховання фахівців з високою культурою мислення, широким кругозором, активним і свідомим ставленням до життя, перетворення університетів і академій в центри підйому і стабілізації економіки, духовного і культурного розвитку регіонів. Під механізмом інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва запропоновано розуміти створення в регіонах зональних освітньо-науково-виробничих центрів, в яких на асоціативній основі будуть ефективно взаємодіяти аграрні освітні установи, науково-дослідні та консультаційні структури, а також структури аграрного бізнесу з метою забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та модернізації технологічних процесів.

3. Визначено, що для розвитку аграрного ресурсного потенціалу необхідний перехід до використання інноваційних досягнень. Забезпечення стійкого розвитку аграрного сектора економіки базується на інноваційному потенціалі, впровадженні прогресивних технологій виробництва на основі використання інновацій, а саме: високопродуктивних сортів, гібридів рослин, порід і кросів тварин, способів і прийомів удосконалення виробничих процесів, менеджменту і маркетингу. Одним із найголовніших напрямів в інноваційному розвитку аграрного ресурсного потенціалу України визначено забезпечення необхідного рівня конкурентного середовища в розвитку інноваційної сфери та ефективних механізмів державного регулювання. Показано доцільність підтримки з боку держави процесів інноваційної структурної трансформації аграрного виробництва на новій технологічній основі, консолідації необхідних ресурсів на ключових напрямках становлення інноваційної моделі розвитку на основі державно-приватного партнерства. Запропоновано інституційний підхід до реалізації механізму державно-приватного партнерства у процесі використання аграрного ресурсного потенціалу, який ґрунтується на формуванні альянсів між інституціями влади, освіти і науки, аграрного бізнесу за такими пріоритетними сферами: виробництва нових ресурсозберігаючих технологій; розвитку інформаційних технологій; підготовки інноваційно-орієнтованих фахівців; підготовки та супроводження пілотних проектів; реконструкції інфраструктури освіти і науки.

4. Показано, що позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках не є стабільними внаслідок незавершеності процесів адаптації до сучасних європейських вимог щодо безпечності та якості харчових продуктів, значних коливань цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами-імпортерами. В основі інноваційного розвитку аграрного ресурсного потенціалу України має бути реалізований принцип інтегративності при впровадженні сучасних технологій та

підвищенні рівня якості виготовленої продукції на основі узгодження параметрів організації, контролю та автоматизації виробництва.

Розроблено інноваційні напрями наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу, що ґрунтуються на скоординованій діяльності органів державної влади та аграрного бізнесу, наукових та освітніх установ, і передбачають: розробку і реалізацію програм інформаційного забезпечення аграрного виробництва, впровадження технологій механізації та автоматизації; застосування внутрішніх (центрів розвитку, венчурних підрозділів) та зовнішніх (фондів стимулювання інновацій) організаційних форм інноваційної діяльності в аграрному секторі; формування комплексних науково-технічних програм з використанням форсайту; створення єдиного банку даних, що включає базу даних паспортів на інноваційні проекти та розроблену детальну методику доведення інформаційних ресурсів до споживачів шляхом реалізації послідовних процедур збору матеріалів на науково-технічні розробки.

5. Враховано пріоритетність розвитку освіти і науки для інноваційного розвитку аграрного виробництва та формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Обґрунтовано механізм державного регулювання інтегративних процесів в аграрному секторі на засадах узгодження інтересів держави, бізнесу, науки та освіти за напрямами: впровадження нових технологічних засобів, прогресивних ресурсозбережних технологій, модернізація матеріально-технічної бази аграрного виробництва; формування інтегрованих науково-освітньо-виробничих структур, створення мережі навчально-наукових і навчально-виробничих центрів; створення гнучких мережових структур, інноваційних кластерів з метою розробки та реалізації науково-виробничих проектів.

6. Розроблено концептуальний підхід до реалізації фінансово-кредитного механізму державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу шляхом: формування системи кредитної кооперативності (кредитні кооперативи, місцеві кооперативні спілки, державний кооперативний банк) зі створенням відповідного нормативно-правового забезпечення; створення державного аграрного іпотечного банку на принципах оптимальної процентної ставки (на основі забезпечення мінімальної рентабельності), врахування особливостей ведення аграрного бізнесу, диференціації відсотків залежно від ринкових умов; створення фінансових умов реалізації інституційних форм високотехнологічних проектів на малих підприємствах; забезпечення сприятливих умов реалізації пріоритетних напрямів розвитку аграрної науки, технологій і техніки з подальшим формуванням логістичної мережі просування аграрної продукції.

7. Уточнено чинники впливу державної підтримки розвитку аграрного ресурсно-інформаційного потенціалу на технічну та технологічну модернізацію аграрного сектора, а саме: створення та розвиток інформаційної інфраструктури інноваційного розвитку аграрного сектора на базі сучасних технологій організації виробництва з подальшим впровадженням автоматизованих експертних систем; створення консалтингових та аналітико-інформаційних служб з метою усунення економічних протиріч, активізації функціональної ролі аграрного виробництва; інформатизації сільських громад; фінансування інноваційних розробок у сфері інформаційних технологій.

8. Зазначено, що одним з найефективніших джерел розвитку сільських територій та підвищення зайнятості сільського населення є диверсифікація виробництва. Вивчення зарубіжного досвіду показало, що частка фермерів, що мають у своїх господарствах несільськогосподарські структури, неухильно зростає. Основними напрямками диверсифікації визначено: розвиток переробних і промислових виробництв, будівництво, надання послуг (транспортні послуги, послуги з ремонту побутової техніки, догляд за людьми похилого віку, послуги з обслуговування об'єктів житлово-комунального господарства), розширення мережі оптової та роздрібною торгівлі, розвиток аграрного туризму. Тому, з метою стимулювання процесу диверсифікації аграрного виробництва необхідно удосконалити механізм бюджетного інвестування розвитку аграрного ресурсного потенціалу шляхом доповнення: по-перше, функцій інвестицій, що передбачають відтворення основних засобів для аграрного виробництва, перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання, забезпечення інноваційної діяльності; по-друге, принципів інвестування, які включають мінімізацію негативних ефектів від перерозподілу інвестицій, забезпечення збалансованості структури інвестицій, врахування змін потреб на інновації.

9. Обґрунтовано концепцію наукового забезпечення взаємодії органів публічної влади з аграрною освітою, наукою та бізнесом, що спрямована на розвиток освітньо-наукових процесів, за принципами: реалізації суспільно значущих досліджень; комплексного використання матеріально-технічних та кадрових ресурсів; залучення іноземних партнерів до проведення спільних досліджень і розвитку інтегрованих науково-освітніх структур; формування прозорості інформаційної системи; застосування сучасних методів стратегічного, інноваційного та соціального менеджменту..

10. Показано, що інноваційний розвиток аграрного ресурсного потенціалу включає комплекс пов'язаних між собою заходів, завдання яких полягає у створенні сприятливих умов для проходження всіх етапів інноваційного оновлення аграрного виробництва, що припускає консолідацію

зусиль аграрних підприємців, органів державної влади, місцевого самоврядування, науки та вищої освіти з донесення науково-технічної та інноваційної продукції до споживача. Обґрунтовано інтегративний підхід до формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу на засадах: матеріалізації наукових розробок із застосуванням інноваційних комунікативних засобів розвитку виробничо-технологічної інфраструктури; впровадження систем моніторингу інформаційних потреб інноваційного розвитку аграрного сектора; освоєння нових інформаційних технологій; ефективного використання інтелектуального капіталу; гнучкої координаційної політики держави із забезпечення консолідації зусиль аграрного бізнесу, органів публічної влади, освіти і науки щодо виведення інноваційного продукту на ринок; підготовка кадрів для інноваційної сфери, навчання інноваційного менеджменту; підтримка ефективного відтворення кадрового потенціалу освіти і науки.

11. Запропоновано науково-практичні рекомендації органам публічної влади щодо наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України, а саме: здійснювати координацію підготовки інноваційно-орієнтованих фахівців з урахуванням попиту на ринку праці з поглибленим стажуванням та вивченням передового досвіду; сприяти формуванню інтегрованих науково-освітньо-виробничих структур та створенню мережі навчально-наукових і навчально-виробничих центрів; впроваджувати заходи з інформатизації сільських громад та фінансування інноваційних розробок у сфері інформаційних технологій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Пугач А. М. Наукове забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України: теорія, методологія, механізми : [монографія] / А. М. Пугач – Дніпропетровськ : ДДАУ – видавництво «Пороги», 2016. – 328 с.

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Пугач А. М. Оцінка умов ефективної реалізації інтеграційних процесів в сфері аграрної освіти, науки та виробництва / А. М. Пугач // Державне управління : удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. - 2013. – № 12. - Режим доступу до журналу : [http : // www.dy.nauka.com.ua](http://www.dy.nauka.com.ua).

3. Пугач А. М. Сучасний стан наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А. М. Пугач // Державне управління : удосконалення та розвиток [Електронний

ресурс]. - 2013. – № 11. - Режим доступу до журналу : [http : // www.dy.nauka.com.ua](http://www.dy.nauka.com.ua).

4. Пугач А. М. Аналіз реалізації державних науково-технічних програм та соціального потенціалу в аграрному секторі / А. М. Пугач // Економіка та держава. – 2014. - № 4. - С. 128 – 131.

5. Пугач А. М. Державне стимулювання науково-дослідної діяльності та створення інноваційної продукції в аграрному виробництві / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2014. - № 5. - С. 140 – 143.

6. Пугач А. М. Система наукового забезпечення державного управління агропромисловим виробництвом / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2014. - № 6. - С. 154 – 158.

7. Пугач А. М. Особливості інноваційного розвитку аграрного сектора економіки / А. М. Пугач // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. Зб. наук. пр. – Вип. 1/2014.– К. : АМУ, 2014. – С. 126-134.

8. Пугач А. М. Методологічні засади наукового забезпечення державного управління розвитком аграрного сектора / А. М. Пугач // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. Зб. наук. пр. – Вип. 2/2014. – К. : АМУ, 2014. – С. 88-97.

9. Пугач А. М. Державне регулювання розвитку сільських територій : іноземний досвід / Н. В. Бондарчук, А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2014. - № 10. - С. 116 – 121. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано заходи з інформатизації сільських громад та фінансування інноваційних розробок у сфері інформаційних технологій.*

10. Пугач А. М. Сучасні напрями розвитку інноваційного потенціалу аграрного виробництва / А. М. Пугач // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Вип. 252. Т. 263. Державне управління. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – С. 117 -121.

11. Пугач А. М. Основні положення механізму відтворення людських ресурсів в процесі забезпечення розвитку аграрного потенціалу України / А. М. Пугач // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2015. – Вип. 2 (3). (Серія «Державне управління»). - С. 167-173.

12. Пугач А. М. Реалізація державної політики щодо забезпечення розвитку сільських територій як основи зростання аграрного виробництва / А. М. Пугач // Вісник Академії митної служби України. - 2015. - № 1 (12). - С. 107-112.

13. Пугач А. М. Інтеграційні процеси в сфері аграрної освіти, науки та виробництва як визначальна умова розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2015. - № 14. - С. 74-77.

14. Пугач А. М. Теоретичні засади державного регулювання розвитку наукової діяльності в аграрній сфері України / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2015. - № 15. - С. 92-95.

15. Пугач А. М. Основні підходи до формування та використання трудових ресурсів в процесі розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2015. - № 16. - С. 121-124.

16. Пугач А. М. Пріоритетні напрями забезпечення розповсюдження науково-технологічної інформації в аграрному секторі України / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2015. - № 17. - С. 95-98.

17. Пугач А. М. Сучасний стан інноваційного розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2015. - № 18. - С. 121-124.

18. Пугач А. М. Основні засади функціонування інтеграційних структур в сфері аграрної освіти, науки та виробництва / А. М. Пугач // Державне управління : удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. - 2015. – № 9. - Режим доступу до журналу : [http : //www.dy.nauka.com.ua](http://www.dy.nauka.com.ua).

19. Пугач А. М. Напрями діяльності органів державної влади України по запровадженню заходів управління інформаційними послугами в аграрній сфері / А. М. Пугач // Державне управління : удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. - 2015. – № 10. - Режим доступу до журналу : [http : //www.dy.nauka.com.ua](http://www.dy.nauka.com.ua).

20. Пугач А. М. Основні напрями підвищення результативності діяльності інтеграційних структур в системі аграрної освіти, науки та виробництва / А. М. Пугач // Наукові розвідки з державного та муніципального управління: Зб. наук. Праць. – К.: АМУ, 2015. - Вип. 2/2015. – С. 76-82.

21. Пугач А. М. Специфіка реалізації наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного сектора на регіональному рівні / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2016. - № 3. - С. 84 - 86.

22. Пугач А. М. Концептуальні положення удосконалення регіональної політики у напрямі підвищення результативності використання аграрного ресурсного потенціалу України / А. М. Пугач // Інвестиції : практика та досвід. – 2016. - № 4. - С. 89 - 91.

Статті в закордонних виданнях за напрямком дослідження:

23. Пугач А.Н. Развитие инфраструктуры инновационного рынка как стратегическое государственное решение по развитию аграрного ресурсного потенциала / А.Н. Пугач // Современный научный вестник. – РФ, Белгород: Руснауцкнига, 2014. - № 6 (202). – С. 117-124.

24. Пугач А.Н. Развитие теоретических основ инновационных процессов в системе научных знаний государственного регулирования развития агропромышленного производства / А.Н. Пугач // Научно-теоретический и практический журнал: Уральский научный вестник (ОРАЛДЫҢ ҒЫЛЫМ ЖАРШЫСЫ). – Республика Казахстан, Уральск: ТОО «Фирма Сервер + », 2014. - № 1 (80). - С. 108-117.

25. Pugach A.M. Innovation orientation of state regulation support of agricultural resource potential of Ukraine / A.M. Pugach // Stredoevropsky vestnik pro vedu a vyzkum. - Česko, Praha: Publishing house Education and Science, 2015. - № 10 (23). - P. 67-73.

26. Pugach A.M. Current conditions of information services market functioning optimization in agricultural resource potential / A.M. Pugach // News of Science and Education. – England, Sheffield: Science and education ltd, 2015. - № 12 (36). - P. 48-53.

Статті в інших виданнях

27. Пугач А.М. Механізми державної підтримки сільського розвитку / Н.В. Бондарчук, А.М. Пугач // Стратегія і тактика державного управління. Зб. наук. пр. – Вип. № 1. – Рівне: НУВГП, 2014. – С. 54-59. *Особистий внесок здобувача: запропоновано створення в регіонах інтегрованих науково-освітньо-виробничих структур.*

Тези конференцій:

28. Пугач А.М. Оцінка інституційних інструментів реалізації механізмів державного регулювання інтелектуального капіталу в аграрних регіонах / А. М. Пугач // Матеріали за 9-а міжнародна научна практична конференція, «Бъдещето въпроси от света на науката», 17-25 декември. - 2013. Том 18. Закон. Държавна администрация. София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2013. - С. 67-69.

29. Пугач А.М. Механізми державного регулювання розвитку інтелектуального капіталу в аграрному секторі / А.М. Пугач // Materialy IX Miedzynarodowej naukowii-praktycznej konferencji «Wykształcenie i nauka bez granic - 2013» Volume 14. Ekonomiczne nauki. Panstwowy zarzad: Przemysl. Nauka i studia, 2013. – P. 87-88.

30. Пугач А.М. Використання трудових ресурсів в процесі розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А.М. Пугач // Materials of the XI International scientific and practical conference, «Fundamental and applied science», - 2015. Volume 4. Economic science. Governance. Sheffield: Science and education LTD, 2015. - P. 100-101.

31. Пугач А.М. Реалізація інтеграційних процесів в сфері аграрної освіти, науки та виробництва / А.М. Пугач // Materialsofthe XI International scientific and practical conference, «Fundamental and applied science», - 2015.

Volume 6. Law. History. Philosophy. Sheffield. Science and education LTD, 2015. – Т. 1. - Р. 3-5.

32. Пугач А.М. Основні засади інтеграції в сфері аграрної освіти, науки та виробництва / А.М. Пугач // Materiály XI mezinárodní vědecko – praktická konference «Zprávy vědeckéideje – 2015». - Díl 3. Ekonomické vědy. Administrativa: Praha. Publishing House «Education and Science», 2015. - Р. 60-61.

33. Пугач А.М. Інноваційний розвиток аграрного ресурсного потенціалу України / А.М. Пугач // Materiály XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Perspektywi czneopracowania są nauką i technikami - 2015» Volume 3. Ekonomiczne nauki. Państwowy zarząd.: Przemysł. Nauka i studia, 2015. - Р. 92-93.

34. Пугач А.М. Процес відтворення людських ресурсів в напрямку забезпечення розвитку аграрного потенціалу України / А.М. Пугач // Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференція, «Achievement of high school», - 2015. Том 1. Ікономики. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015.–С. 42-44.

35. Пугач А.М. Засади забезпечення розповсюдження науково-технологічної інформації в аграрному секторі України / А.М. Пугач // Materiály XI mezinárodní vědecko - praktická konference «Vědecký průmyslevropského kontinentu – 2015». - Díl 1. Ekonomické vědy: Praha. Publishing House «Education and Science», 2015. - Р. 41-43.

36. Пугач А.М. Наукове забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А.М. Пугач // Materials of the XII International scientific and practical conference, «Areas of scientific thought», - 2015/2016. Volume 4. Economic science. Sheffield. Science and education LTD, 2015. – Р. 12-14.

37. Пугач А.М. Запровадження органами державної влади заходів управління інформаційними послугами в аграрній сфері / А.М. Пугач // Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференція, «Бъдещето въпроси от света на науката», - 2015. Том 4. Ікономики. Държавна администрация. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015.–С. 88-90.

38. Пугач А.М. Розвиток актуальних напрямів розвитку інноваційного потенціалу аграрного виробництва / А.М. Пугач // Materiály XI mezinárodní vědecko - praktická konference «Věda a vznik – 2015». - Díl 4. Ekonomické vědy. Administrativa. Politické vědy. Filosofie.: Praha. Publishing House «Education and Science», 2015. - Р. 44-46.

39. Пугач А.М. Державне регулювання розвитку наукової діяльності в аграрній сфері України / А.М. Пугач // Материал и за 11-а міжнародна научна практична конференція, «Образование то и науката на XXI век», -

2015. Том 2. Економики. Державна администрация. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. - С. 75-77.

АНОТАЦІЇ

Пугач А. М. Формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Академія муніципального управління. – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних та методологічних засад, розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України. Розкрито сутність наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України та механізму інтеграції аграрної освіти, науки та виробництва. Обґрунтовано підхід до реалізації механізму державно-приватного партнерства у процесі використання аграрного ресурсного потенціалу. Розроблено інноваційні напрями наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу. Запропоновано механізм державного регулювання інтегративних процесів в аграрному секторі. Розроблено концептуальний підхід до реалізації фінансово-кредитного механізму державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу. Удосконалено механізм бюджетного інвестування розвитку аграрного ресурсного потенціалу. Обґрунтовано концепцію наукового забезпечення взаємодії органів публічної влади з аграрною освітою, наукою та бізнесом. Розроблено інтегративний підхід до формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу. Запропоновано науково-практичні рекомендації щодо наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України.

Ключові слова: механізм державного управління, аграрний ресурсний потенціал, аграрний сектор, інноваційний розвиток, інтеграція аграрної освіти, науки та виробництва, державно-приватне партнерство, інформаційні послуги, інтеграційні процеси.

Пугач А.М. Формирование системы научного обеспечения государственного регулирования развития аграрного ресурсного потенциала Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора наук государственного управления по специальности 25.00.02 - механизмы государственного управления. – Академия муниципального управления. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических и методологических принципов, разработке научно-практических рекомендаций относительно формирования системы научного обеспечения государственного регулирования развития аграрного ресурсного потенциала Украины.

С целью теоретического переосмысления и практического решения проблем научного обеспечения государственного регулирования развития аграрного ресурсного потенциала Украины проведен анализ генезиса управленческой мысли и основных инструментов ее обеспечения. Доказано, что под научным обеспечением государственного регулирования развития аграрного ресурсного потенциала Украины необходимо понимать систему взаимосвязанных идей, методов, инструментов, предназначенных для подготовки и реализации государственных решений, включающих разработку организационно-методических и программных рекомендаций по преодолению разрыва между научными и образовательными организациями в процессе выполнения общественно значимых проектов, распространение новых знаний, аккумуляцию ресурсов аграрного производства, создание научно-образовательных и учебно-производственных центров, способных удовлетворить потребности агробизнеса в высококвалифицированных специалистах. Под механизмом интеграции аграрного образования, науки и производства предложено понимать создание в регионах зональных образовательно-научно-производственных центров, в которых на ассоциативной основе будут эффективно взаимодействовать аграрные образовательные учреждения, научно-исследовательские и консультационные структуры, а также структуры аграрного бизнеса с целью обеспечения инновационного развития национальной экономики и модернизации технологических процессов.

Предложен институциональный подход к реализации механизма государственно-частного партнерства в процессе использования аграрного ресурсного потенциала. Показано, что в основе инновационного развития аграрного ресурсного потенциала Украины должен быть реализован принцип интегративности при внедрении современных технологий и повышении уровня качества выпускаемой продукции на основе согласования параметров

организации, контроля и автоматизации производства. Уточнены факторы влияния государственной поддержки развития аграрного ресурсно-информационного потенциала на техническую и технологическую модернизацию аграрного сектора, а именно: создание и развитие информационной инфраструктуры инновационного развития аграрного сектора на базе современных технологий организации производства с последующим внедрением автоматизированных экспертных систем; создание консалтинговых и аналитико-информационных служб с целью устранения экономических противоречий, активизации функциональной роли аграрного производства; информатизации сельских общин; финансирования инновационных разработок в сфере информационных технологий.

С целью стимулирования процесса диверсификации аграрного производства предложено усовершенствовать механизм бюджетного инвестирования развития аграрного ресурсного потенциала путем дополнения: во-первых, функции инвестиций, предусматривающие воспроизводства основных средств для аграрного производства, перераспределение финансовых ресурсов между субъектами хозяйствования, обеспечение инновационной деятельности; во-вторых, принципов инвестирования, которые включают минимизацию негативных эффектов от перераспределения инвестиций, обеспечение сбалансированности структуры инвестиций, учет изменений потребностей на инновации.

Обоснована концепция научного обеспечения взаимодействия органов публичной власти с аграрным образованием, наукой и бизнесом, направленная на развитие образовательно-научных процессов. Предложен интегративный подход к формированию системы научного обеспечения государственного регулирования развития аграрного ресурсного потенциала на основе: материализации научных разработок с применением инновационных коммуникативных средств развития производственно-технологической инфраструктуры; внедрения систем мониторинга информационных потребностей инновационного развития аграрного сектора; освоения новых информационных технологий; эффективного использования интеллектуального капитала; гибкой координационной политики государства по обеспечению консолидации усилий аграрного бизнеса, органов публичной власти, образования и науки.

Ключевые слова: механизм государственного управления, аграрный ресурсный потенциал, аграрный сектор, инновационное развитие, интеграция аграрного образования, науки и производства, государственно-частное партнерство, информационные услуги, интеграционные процессы.

Pugach A. M. Formation of the system of scientific support of state regulation of the agricultural resource potential of Ukraine. – Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of Doctor of Sciences in Public Administration, speciality 25.00.02 – Mechanisms of public administration. – Academy of Municipal Administration. – Kyiv, 2016.

The thesis is devoted to substantiation of theoretical and methodological foundations, developing scientific recommendations for the formation of a system of scientific support state regulation of agricultural resource potential of Ukraine. The analysis of the genesis of management thought and basic tools of software rethinking on theoretical and practical problems of scientific support of state regulation of agricultural resource potential of Ukraine. The essence of the scientific state regulation of agricultural resource potential of Ukraine and the mechanism of integration of agricultural education, science and production. Grounded approach to the implementation of public-private partnership in the use of agricultural resource potential. Developed innovative areas of scientific support state regulation of agricultural resource potential. The mechanism of state regulation of integrative processes in the agricultural sector. A conceptual approach to the implementation of financial-credit mechanism of state regulation of agricultural resource potential. Specified factors influence state support of agricultural resource information on potential technical and technological modernization of the agricultural sector. The mechanism of budget investment of agricultural resource potential. The concept of scientific support cooperation of public authorities with agricultural education, science and business. Developed integrative approach to forming a scientific system of state regulation of agrarian resource potential. A scientific and practical advice on scientific support of state regulation of agricultural resource potential of Ukraine.

Key words: the mechanism of government, agricultural resource potential, the agricultural sector, innovative development, integration of agricultural education, science and industry, public-private partnerships, information services, integration processes.